

Opvolging aanbeveling: *Emissie van nikkelpoeder*

Publicatiedatum rapport: 1 november 2023

1. Over het rapport

Tijdens het legen van een industriële container (*totebin*) ontstond een gat in een dubbelwandig manchet. Dat gebeurde in de Base Metal fabriek in De Meern. De toenmalige fabriekseigenaar was BASF.¹ Door het gat in het manchet is op 13 april 2022 395 kilo nikkelpoeder in de fabriekshal gekomen. Aangezien nikkelpoeder kankerverwekkend is, is na het voorval de hal direct ontruimd. Bij het voorval is niemand gewond geraakt.

Bij deze emissie van nikkelpoeder speelden drie factoren. De eerste was het ontwerp van de verpakkingsinstallatie. De tweede de wijze waarop de controle na onderhoud is uitgevoerd. De derde de overdracht tussen de technische dienst en de operators na onderhoud van de verpakkingsinstallatie.

In het rapport deed de Onderzoeksraad voor Veiligheid een aanbeveling gericht op het wegnemen van veiligheidstekorten. De toenmalige fabriekseigenaar BASF heeft zich na eerdere emissies van nikkelpoeder² ingespannen om dit aantal te verminderen. Toch zijn er sindsdien meerdere emissies voorgekomen. Het bedrijf heeft sinds het afronden van zijn verbeterprogramma na het voorval van april 2022 geen nieuw doel geformuleerd om emissies van nikkelpoeder te voorkomen. De toenmalige fabriekseigenaar heeft toen wel fouten gedetecteerd en hersteld. Dit herstel betreft voornamelijk het hervatten en verbeteren van hetzelfde proces, wat duidt op leren van directe oorzaken en de factoren die direct daarmee verband houden. Uit de analyse van de Onderzoeksraad blijkt dat de fabriekseigenaar ook kansen heeft om het leren te verbreden.

Voor het structureel verminderen van nikkelpoederemissies of soortgelijke voorvallen acht de Onderzoeksraad het van belang verder te gaan dan te leren van directe oorzaken en de factoren die daarmee direct verband houden. Dat betekent dat geleerd kan worden van inzichten in de samenhang van omstandigheden waarin voorvallen plaatsvinden en van inzichten in de achterliggende factoren waardoor deze omstandigheden kunnen ontstaan. De verkregen inzichten, die verder reiken dan alleen het voorval, kunnen bijdragen aan het verbeteren van de veiligheid in bredere zin dan het voorkomen van eenzelfde voorval.

De Onderzoeksraad ziet op basis van dit voorval meerwaarde voor de nieuwe eigenaar van de Base Metal fabriek, IQatallyst, in het verbreden van het leerproces na voorvallen.

IQatallyst, heeft op 26 april 2024 gereageerd op de aanbeveling. De volledige reactie van IQatallyst is te vinden op de website van de Onderzoeksraad.

¹ Per 1 september 2023 is de locatie van BASF in De Meern overgenomen en gaat het bedrijf verder onder de naam IQatallyst.

² In 2012, 2013 en 2015.

Deze notitie bevat een algemene conclusie over de opvolging van de aanbeveling, gevolgd door een korte samenvatting van de ontvangen reactie en een conclusie over de opvolging van de aanbeveling.

2. Algemene conclusie over de opvolging van de aanbeveling

De Onderzoeksraad vindt het positief dat IQatalyst aan de slag is gegaan met de aanbeveling. De door het bedrijf genoemde maatregelen geven blijk van het willen leren van voorvallen. De Onderzoeksraad steunt de genomen maatregelen. De maatregelen zouden echter ingebed kunnen worden in een breder leerproces. Dat kan middels het verkrijgen van vergaande aanpassingen door de eigen veronderstellingen, aannames en uitgangspunten ter discussie te stellen.

De Onderzoeksraad benadrukt in algemene zin dat dat het voor bedrijven van belang is als ze – naast genomen maatregelen – de eigen aannames en uitgangspunten omtrent procedures, trainingen, veiligheidsmanagement en dergelijken op afstand bezien en vervolgens kritisch bevragen en blijven bevragen.³ Dit is onder andere relevant bij de door IQatalyst genoemde *EHS management reviews*, omdat dat potentieel werkbare methoden kunnen zijn die tot verdere verbetering leiden. Het bedrijf zou hiervoor ook expertise kunnen vragen aan externe partijen die hen bijvoorbeeld kunnen helpen om een beter beeld te krijgen van de achterliggende problematiek, om blinde vlekken te ontdekken, en daarmee het leerproces te verbeteren.

Dergelijke verbeteringen zijn mogelijk en noodzakelijk, temeer omdat in januari 2024 weer een nikkelpoederemissie plaatsvond bij het bedrijf.⁴ Dit voorval toont dat de beheersmaatregelen destijds niet afdoende bleken en dat het bedrijf breder lessen kan leren van dergelijke voorvallen.

3. Opvolging per aanbeveling

Aanbeveling 1

Aan IQatalyst

Zorg voor een breed leerproces, waarbij bijkomend op het leren van directe oorzaken en de factoren die direct daarmee verband houden ook geleerd wordt van inzichten in de samenhang van omstandigheden waarin voorvallen plaatsvinden en van

³ Relevante vragen die het bedrijf kan stellen over de eigen werkwijzen zijn bijvoorbeeld: Wat is er de afgelopen tijd (dagen, weken, maanden, jaren) veranderd in onze omgeving? Als we wisten dat dit zou gebeuren, wat hadden we dan anders kunnen doen? Met welke uitdagingen worden we momenteel geconfronteerd? Hoe zouden we het proces kunnen verbeteren? Welke veranderingen moeten we in de toekomst doorvoeren?

⁴ Het betrof een andere installatie in dezelfde fabriek. Zie verder <https://nos.nl/artikel/2505832-nikkelpoeder-vrijgekomen-na-explosie-bij-bedrijfspannend-in-de-meern-drie-gewonden>.

inzichten in de achterliggende factoren waardoor deze omstandigheden kunnen ontstaan. Stel daarvoor binnen de eigen organisatie kritische vragen over bijvoorbeeld de adequaatheid van onder andere de veiligheidsstudies, instructies, trainingen en handboeken en bevraag wat van een voorval geleerd kan worden. Bijvoorbeeld met betrekking tot de wijze van overdragen tussen verschillende diensten of afdelingen.

Reactie IQatallyst

IQatallyst geeft in zijn reactie aan dat het de bevindingen van de Onderzoeksraad omtrent het nemen van technische en organisatorische maatregelen door het bedrijf onderschrijft. Verder voegt het bedrijf toe dat het de afgelopen jaren continu bezig is geweest met zogenoemd 'tweede orde leren', bijvoorbeeld middels het nemen van technische en organisatorische maatregelen, onder andere naar aanleiding van voorvallen. In zijn reactie geeft het bedrijf een aantal voorbeelden, zoals het houden van training-programma's voor medewerkers, het opstellen van uitgebreide incidentrapportages en periodieke *reviews*.

Conclusie over opvolging

De aanbeveling wordt opgevolgd. Maatregelen zijn geïnitieerd. De praktische invulling moet zich in de toekomst uitwijzen nadat het bedrijf zijn nieuwe leersysteem heeft geïmplementeerd. De Onderzoeksraad ziet kansen voor het bedrijf om het leren van voorvallen te verbreden en steunt de intenties. Zie verdere toelichting bij paragraaf 2 hierboven.